

NOTAT: Etårsdagen for statskuppet i Honduras

Fortsat mangel på demokratiske rettigheder og retssikkerhed

Af Jesper Nielsen, International rådgiver, 3F Solidaritet og Udviklingsbistand

Frontkæmpere for demokrati og menneskerettigheder i Honduras glemmer ikke statskuppet d. 28. juni 2009. Virkningerne i form af forfølgelse og manglende retssikkerhed er fortsat alt for nærværende til at det kan lade sig gøre. Derimod er verdenssamfundet i færd med at glemme kuppet og genoptage normale relationer med landet.

Præsident Porfirio Lobo var forholdsvis isoleret internationalt da han blev indsat i januar i år efter et omdiskuteret valg - gennemført af kupmagere og med alvorlige demokratiske mangler. Siden er undertrykkelsen taget til og den Interamerikanske Menneskerettighedskommission har skarpt kritiseret retstilstanden i landet efter et besøg i dagene op til EU-Latinamerika topmødet i Madrid i maj.

Den honduranske menneskeretsorganisation COFADEH havde da modtaget 707 anmeldelser af menneskerettighedskrænkelser under Porfirio Lobo. Specielt er journalister, lærere, fagforeningsfolk og ledere af den Nationale Folkelige Modstandsfront helt bogstaveligt i skudlinjen. *26 af de alvorlige sager, bl.a. sandsynlige politiske mord, mordforsøg, trusler og oplæg til justitsmord er listet i bilaget til dette notat.*

Skarp kritik af manglende retssikkerhed og ytringsfrihed

Den 19. maj offentliggjorde den Interamerikanske Menneskeretskommission (Comisión Interamericana de Derechos Humanos, CIDH) deres konklusioner baseret på et besøg i landet d. 15. – 18. maj. De udtrykker dyb bekymring over manglende efterforskning af de fortsatte forbrydelser og krænkelser af menneskerettighederne under den nye præsident.

Regeringens passivitet kritiseres mht. beskyttelse af mennesker, der er udsat for trusler. En særlig kritik rettes mod retssystemet for straffrihed i forbindelse med forbrydelser mod den demokratiske orden og menneskerettighederne. Kritikken rettes usædvanligt entydigt mod Højesteret (Corte Suprema de Justicia, CSJ), for både at bremse sager mod højtstående kriminelle og for at afskedige de dommere, der var aktive modstandere af det statskup, som Højesteret selv spillede en meget aktiv rolle i.¹

Men kritikken påvirkede ikke højesteret positivt. Allerede d. 31. maj besluttede institutionen med 10 stemmer mod 5 at afskedige de to dommere Guillermo López og Tirza Flores for at have støttet Manuel Zelaya efter kuppet mod ham.

Også CIDH's ordførende for ytringsfrihed, Catalina Botero, har kritiseret regeringens passivitet med hensyn til at retsforfølge journalistmordere og at sikre, at pressen frit og uhindret kan gøre sit job. Ytringsfriheden er bl.a. blevet undertrykt ved militærrazziaer og censur mod kritiske medier samt med trusler og vold mod mediefolk. Drabet på en journalist i Olancho sættes også i forbindelse med hans dækning af bøndernes kamp for jordreformen mod en af kuppets bagmænd, godsejeren Miguel Facussé.

Det Interamerikanske Pressesamfund (La Sociedad Interamericana de Prensa, SIP) opgjorde antallet af dræbte journalister i Honduras til 3 i 2009, mens det i år allerede er nået op på 9. Journalistorganisationen, OPI, har truet med at indklage præsident Porfirio Lobo, for den

¹ Se pressemeddelelse www.cidh.org/Comunicados/English/2010/54-10eng.htm

Internationale Straffedomstol for ikke at gribe ind mod de mange angreb og mord på journalister i 2010.

Desuden har den internationale fagbevægelse, ITUC's, formand Guy Ryder, i juni sendt to breve til Porfirio Lobo for at opfordre ham om at gøre meget mere for at landets borgere kan leve i et ægte demokrati bl.a. ved at sikre efterforskningen og retsforfølgelsen af forbryderne.

International anerkendelse spreder sig

Den 26. januar i år vedtog Kongressen en amnesti for alle, der var indblandet i politiske forbrydelser under kuppet. Dagen efter blev præsident Porfirio "Pepe" Lobo indsat. Men bortset fra USA og dets latinamerikanske allierede blev Lobos regering ikke anerkendt på kontinentet. Organisationen af amerikanske Stater kunne heller ikke anerkende den.

Den nye udenrigsminister i Honduras, Mario Canahuatis, fik til opgave at skaffe øget international anerkendelse. Han er arbejdsgiver indenfor landets eksportproduktionszoner og tidligere formand for arbejdsgiverforeningen COHEP. Han var Honduras' ambassadør i Washington under eks-præsident Ricardo Maduro (2002-06).

Diplomatiske forbindelser blev snart genoprettet med mange af de lande, Honduras havde diplomatiske forbindelser med før kuppet. Verdensbanken åbnede for den indefrosne støtte d. 10. februar. Den Internationale Monetære Fond, IMF, normaliserede også forholdene så Honduras kan gøre brug af økonomisk/teknisk assistance og trækningsrettigheder.

For at øge chancerne for succes nedsatte Lobo den lovede Sandheds- og Forsøningskommissionen d. 4. maj i år. Det officielle formål er at afklare hvad der skete op til, under og efter det kup, der fjernede Manuel Zelaya fra magten, samt at komme med anbefalinger om hvordan man undgår at det kan gentage sig. Lobo valgte den tidligere vice-præsident i den konservative Berger-regering i Guatemala, Eduardo Stein, som leder af kommissionen. 8 nye lande tilsluttede sig derefter USA's normalisering af forholdet til landet.

Kommissionen finansieres af Spanien, Japan, Sverige, Canada og USA – ikke af regeringen i Honduras.

Alternativ Sandhedskommission

Menneskeretsorganisationerne i Honduras har ikke tillid til "Sandheds- og genforenings Kommissionen". Menneskeretsorganisationen COFADEHs direktør, Bertha Oliva mener, at Lobos formål er "hvidvask" af de ansvarlige for kuppet og den efterfølgende voldelige undertrykkelse. Det kritiseres, at flere af medlemmerne ikke anerkender at der fandt et statskup sted sidste år. De folkelige organisationer er ikke blevet hørt. Kommissionens lukkethed kritiseres også. Fortrolige oplysninger vil blive hemmeligholdt i ti år.

Menneskerets-plattformen i Honduras², der består af seks menneskerets-organisationer, har derfor besluttet at nedsætte en alternativ sandhedskommission (Comisión de la Verdad) på årsdagen for kuppet d. 28. juni. Den vil bestå af nobelpristagerne Rigoberto Menchú (Guatemala), Adolfo Pérez Esquivel (Argentina), den belgiske præst Francois Houtart; højesteretsdommer fra El Salvador, Mirna Antonieta Perla Jiménez; argentineren Nora Cortina fra organisationen Madres de la Plaza de Mayo; samt den ecuadorianske menneskeretsaktivist Elsie Monje. Fra Honduras er den intellektuelle Helen Umaña og præsten Fausto Milla udnævnt.

Latinamerikansk afvisning

EU kritiserede kuppet sidste år, suspenderede ulandsbistanden og udelukkede Honduras fra forhandlingerne om en associeringsaftale med Centralamerika. Efter Lobos indsættelse

² Plattformen består af seks organisationer: Kvindeorganisationen Centro de Derechos de Mujeres (CDM), Centro de Investigación y Promoción de Derechos Humanos y libertad, Comité de defensa de los derechos humanos, Comité de Familiares y Detenidos

genoptog EU forhandlingerne som blev afsluttet i forbindelse med EU-Latinamerika topmødet i Madrid i maj. EU-landene trak diplomater hjem og stoppede også ulandsbistanden til Honduras efter statskuppet, men de diplomatiske forbindelser blev genoptaget efter indsættelsen af Lobo.

EU opfordrede i januar præsident Lobo til at sikre en værdig løsning for den afgangende præsident Manuel Zelaya og en hurtig genopretning af demokratiske tilstande bl.a. via genforeningsproces og sandhedskommission. Som det fremgår af ovenstående er det tvivlsomt om EU's anbefalinger er blevet fulgt.

Topmødet mellem EU, Latinamerika og Caribien d. 17.-18. maj blev en prøve på hvor langt den internationale anerkendelse af regimet er nået. Porfirio Lobo deltog ikke i selve topmødet pga. modstand fra de fleste latinamerikanske regeringer (kun Peru og Colombia ville acceptere hans deltagelse.) Men topmødet udtrykte støtte til associeringsaftalen EU-Mellemamerika og præsident Lobo deltog i underskrivelsen af denne aftale i forlængelse af topmødet.

Genoptagelse i OAS?

Organisationen af Amerikanske Stater, OAS, besluttede på sin generalforsamling i Peru d. 8. juni at sende en delegation til Honduras for at afklare muligheden for genoptagelse af Honduras som medlem. USA's udenrigsminister, Hillary Clinton, gav udtryk for Obama regeringens stærke ønske om at genoptage Honduras. Mange latinamerikanske stater er uenige. Brasilien krævede sammen med en række andre medlemmer at eks-præsident Zelaya frit kan vende tilbage til landet og at der gøres betydeligt mere for at demokratiet genetableres og menneskerettighederne beskyttes.

OAS' generalsekretær, José Miguel Insulza, nævnte at den største hindring for Honduras' genindtræden i OAS er det faktum, at Manuel Zelaya er tvunget til at leve i eksil. Det strider mod menneskerettighedsnormerne. Zelaya flygtede til Den Dominikanske Republik i januar og risikerer fortsat at blive stillet for en domstol hvis han vender tilbage.

Organiseret modstand i Honduras

Trods undertrykkelsen fortsætter Den Nationale Folkelige Modstandsfront i Honduras sit organisatoriske arbejde i landsbyer og boligkvarterer. De mobiliserede i år nogle af de største 1. maj demonstrationer i Honduras' historie. Deres krav er en grundlovgivende forsamling, og de har gennem de seneste uger samlet flere hundrede tusind underskrifter på kravet. Antallet vil blive offentliggjort på årsdagen for kuppet. Tilslutningen skyldes en udbredt følelse af, at den rige elite, som dominerer to-partisystemet, Kongressen, Højesteret og regeringen, ikke vil sikre demokratiet eller menneskerettighederne.

Kilder:

3f's samarbejdspartnere i Honduras

www.hondurasweekly.com

www.honduraslaboral.org

www.rel-uita.org

www.elcentroamericanoinfo.com

www.laprensa.hn

cpj.org; hondurashumanrights.wordpress.com

Europa Press/TeleSUR; AFP

Defensoresenlinea.com

kaosenlared.org; hondurasresists.blogspot.com; hondurashumanrights.wordpress.com

voselsoberano.com

www.consilium.europa.eu

www.allbusiness.com

www.cadtm.org/Honduras-Plan-normalizador

BILAG:**ALVORLIGE OVERGREB MOD MENNESKERETTIGHEDER OG RETSSIKKERHED I HONDURAS I 2010**

Det følgende er blot et udpluk af den lange række overgreb mod menneskerettigheder, ytringsfrihed og retssikkerhed, som er blevet anmeldt og omtalt i 2010:

24. juni Ca. 15 politifolk arresterede journalisterne **Bartolo Fuentes** og **Ricardo Urbina**, på "Frihedspladsen" midt i byen El Progreso. Begge blev slået og blev kørt til afhøring på en nærliggende politistation. Pladsen har været centrum for aktiviteter imod statskuppet og for en grundlovgivende forsamling. Den 11. juni i år blev medlemmer af Den Nationale Folkelige Modstandsfront **Nelson Leiva** y **Melvin Ramos** arresteret samme sted under forberedelse af årsdagen for statskuppet.
20. juni Ca. kl. 8:30 ankom to patruljer bestående af politi og godsejeren Miguel Facussés private sikkerhedsvagter til farmen La Aurora. De begyndte at skyde på de bønder, der opholdt sig på farmen. **Oscar Yovani Ramírez** blev skudt og fem andre arresteret anklaget for sammensværgelse og ulovlig våbenbesiddelse. De blev taget med på politistationen i Tocoa, hvor de blev udsat for tortur ifølge deres advokat.
14. juni Retssagen mod **Carlos Maradiaga** og **Isabel Morales** fra Bondebevægelsen i Aguan (Movimiento Campesino del Aguan (MCA) indledes i havnebyen Ceiba. Anklagerne lyder på mord, manddrab, mordforsøg, brandstiftelse og røveri. De har været varetægtsfængslet siden bondebevægelsen blev angrebet i Guadalupe Carney, i Trujillo kommune under en jordbesættelse i kampen for landets jordreform. 29 andre bønder er også anklaget. Menneskeretsorganisationer vurderer det som helt usandsynligt at de får en fair retssag på baggrund af undermineringen af det juridiske system i Honduras efter statskuppet.
14. juni Journalist og direktør for Canal 19, den 53-årige **Luis Arturo Mondragón**, blev ramt af fire skud og dræbt, da han sad sammen med sin søn på fortovet foran sit hjem. Kort forinden havde han afsluttet sit TV-program i byen El Paraiso.
12. juni Den faglige landsorganisation CUTH's vice-generalsekretær **José Luis Baquedano**, der er aktiv medlem af Den Nationale Folkelige Modstandsfront, blev udsat for væbnet angreb. Der blev skudt mod ham fra en grå minibus mens han kørte i en varevogn med sin datter og tre børnebørn. Ingen blev ramt og det lykkedes ham at bringe sig selv og familien i sikkerhed. Kort efter blev han stoppet af politiet. De afviste at hjælpe ham og beskyldte ham i stedet for selv at være skyld i skyderiet og at pistolmændene undslap.
10. juni Tre af drikkevarearbejdernes fagforening Stibys næstformand, **Porfirio Ponces** familiemedlemmer blev angrebet på åben gade. Deres bil blev ramt af 42 skud mens den holdt for rødt – svogeren Oscar Molina blev dræbt, søsteren og faren blev bragt sårede til hospitalet. Porfirio Ponce er aktiv leder af den Nationale Folkelige Modstandsfront og har modtaget dødsstrusler. Tidligere på året blev han udsat for indbrud i hjemmet, hvor forbryderne hældte blod ud i hans seng og tog hans computer med sig.
10. juni En bil forfulgte **Carolina Pineda** fra lærernes fagforening COPEMH i nærheden af Comayagua. Bevæbnede og maskerede personer kørte op på siden af hendes bil og begyndte at skyde. Hun speedede op og kørte fra dem og skjulte sig derefter

- hos andre medlemmer af COPEMH. I dagene op til angrebet modtog hun gentagne dødstrusler.
6. juni Omkring 300 militær- og politifolk stormede og lukkede radiostationen "La Voz de Zacate Grande", en lokal radiostation på den sydlige halvø Zacate Grande. Begrundelsen var en arrestordre mod fem bondeledere.
2. juni Leder af Den Nationale Folkelige Modstandsfront i Comayagua, **Juan Ramón Flores**, blev bortført af svært bevæbnede personer. En af dem præsenterede sig som medlem af politiets kriminalafdelings ledelse.
25. maj Drikkevarearbejdernes fagforening Stiby's kontor i San Pedro Sula blev angrebet af væbnede personer som skød og sårede bestyrelsesmedlem **Douglas Gomez**. Kontorets telefonlinjer var samtidig blevet afbrudt, så de fire tilstedeværende ikke kunne tilkalde hjælp. Forbryderne forsvandt uden at tage noget med sig. Ofret blev bragt til hospitalet og overlevede efter en operation.
18. maj Den 37-årige sekretær i lokalafdelingen af Den Nationale Modstandsfront mod Statskuppet og medlem af De Folkelige og Indianske Bevægelses Organisation, COPINH, **Olayo Sorto Hernandez** blev dræbt af tre pistolskud. Hans lig blev fundet i Los Quebranchitos med skudhuller i brystet, knæet og ryggen og med sår i hovedet muligvis efter en machete. Han var forinden blevet idømt en bødestraf for at være med i modstandsfronten og for våbenbesiddelse selv om han er våbensmed af profession og har våbenlicens.
20. april Journalist **Georgino Orellana** (48) blev skudt da han forlod den TV-station han arbejdede på.
11. april TV-værten **Luis Antonio Chévez Hernández** og hans fætter blev skudt og dræbt. Han arbejdede på et ungdomsprogram for Radio W 105 i San Pedro Sula. Politiet udelukker at der kan være tale om almindeligt røveri, for hverken guldarmbånd eller kontanter var fjernet fra de dræbte.
7. april José Leonel Alvarez Guerra (35) medlem af kooperativet La Confianza, bondebevægelsen Movimiento Unificado Campesino del Aguán, (MUCA) blev ramt af 5 skud og døde. Ukendte gerningsmænd på en rød motorcykel beskød bondelederen da han var på vej mod sit i kvarteret Manga Seca de Tocoa i Colón.
1. april Aktiv i bondeorganisationen MUCA, Miguel Alonso Oliva, skudt og dræbt under forsøg på at indtage jord på farmen Bolero i Trujillo, Colón,
26. marts Journalisterne **Bayardo Mairena Ramirez** (52) og **Manuel Juárez** (54) blev dræbt af skud. De var på vej i bil mellem Juticalpa og Catacamas da der blev affyret skud mod dem fra en anden bil kl. ca. 9.30. Bilen blev ramt af 21 skud ifølge lokale medier. Gerningsmændene steg ud af deres bil for at affyre nådeskud på klods hold. Begge journalister arbejdede på programmet "Dette er Olancho" på Canal 4, RZ Excelsior Television y Radio, som Bayardo Mairena var direktør for.
24. marts Lærer og fagforeningsrepræsentant **Manuel Flores**, blev dræbt af hætteklædte personer. De ankom i to køretøjer, trængte ind på hans arbejdsplads, Instituttet San José de El Pedregal mens han underviste og skød ham for øjnene af hans elever.
17. marts **Francisco Castillo**, der havde modtaget gentagne dødstrusler og var under den

Interamerikanske Menneskerettighedskommissions beskyttelse, blev slået ihjel. Hen er mest kendt for at have huset miljøaktivisten og præsten Fader Andrés Tamayo mens han opholdt sig i Tegucigalpa i efteråret. Castillo arbejdede for godsejer Miguel Facussé indtil kuppet men havde siden været udsat for omfattende forfølgelse.

14. marts Journalist **Nahum Palacios Arteaga** (34) blev myrdet mens han var på vej til sit hjem i bil i byen Tocoa. Han arbejdede for TV kanal 5 og radio Tocoa. Gerningsmændene brugte ifølge politiet AK 47 rifler.
11. marts Journalist **David Enrique Meza** (51) dræbt af skud i nærheden af sit hjem. Han var reporter for Radio El Patio og nyhedsudsendelserne i Canal 10 "Abriendo brecha" samt for den landsdækkende Radio América i byen La Ceiba,
5. marts Læreren **Dunia Ruíz** reddede livet på et hængende hår da to ukendte personer forsøgte at ramme hendes bil. Hun har været politisk aktiv efter statskuppet og er medlem af fagforeningen for offentligt ansatte, SIEMPE. Det er ikke første gang hendes liv er i fare. Trusler og mordforsøg mod hende startede efter Mauel Zelaya vendte tilbage til Honduras og søgte tilflugt på Brasiliens ambassade 22. september sidste år.
1. marts Journalist **Josph Hernández Ochoa** (26) blev skudt af ukendte gerningsmænd og hans kollega, TV-værten Karol Cabrera, blev såret i armen, da han kørte hende hjem gennem kvarteret El Chile i Tegucigalpa.
26. febr. Studerende og medlem af Den Nationale Folkelige Modstandsfront, **Tomás Enrique García Castillo**, fik slag af hætteklædte, bevæbnede mænd i skudsikre veste men undslap et forsøg på at tvinge ham ind i en ukendt bil. Han var på vej hjem efter undervisningen på universitetet. Det foregik i et kvarter i hovedstaden mellem boligområdet Kennedy og la Víctor F. Ardón, hvor flere andre medlemmer af Fronten er blevet bortført og bragt til hemmelige fængsler. Nogle af dem har fortalt at de har været udsat for forhør og tortur.
18. febr. Journalist **Nicolás Asfura** (42) blev fundet myrdet, bundet på hænder og fødder i badekarret i sit eget hjem i området Santa Barbara i hovedstaden.
3. februar **Vanessa Yaneth Zepeda Alonso** (29) blev fundet død i Loarque kvarteret i Comayagüela i den sydlige del af landet. Øjenvidner fortalte, at hun var smidt ud af en bil dagen efter at hun forsvandt. Hun var aktivt medlem af Den Folkelige Nationale Modstandsfront og fagforeningen for ansatte ved Honduras' social- og sygesikring, Sitraihss. Hun havde anmeldt en række dødstrusler og den chikane, hun var udsat for fra ledelsesside i Social og Sygesikringen. Hun efterlod sig tre børn, den yngste blot fire måneder gammel.
2. februar To kamerafolk, **Manuel de Jesús Murillo** og **Ricardo Vázquez Vázquez** blev bortført. De arbejdede i Præsidentpaladset under Manuel Zelayas regering og deltog aktivt i Modstandsfrontens marcher. To civilklædte mænd med ni millimeter våben og skilte fra Sikkerhedsministeriet tog dem med og udsatte dem for forhør og tortur i tre timer. Den ene fortalte, at han var blevet smidt på gulvet, havde fået bind for øjnene kneblet og bundet på hænder og fødder. En skarp machete blev presset ind i munden, ind på halsen, i nakken og til sidst lagde de en hætte over ansigtet på ham til han besvimede. Han kunne også fortælle at han var blevet viklet ind fra top til tå i en enorm plasticpose.